

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, Junius' 8-dikán 1819.

Frantzia Ország.

Megegyezve erőssítik a' Párisi újságok, hogy a' Király a' jövő Augustus' 25-dikén meg fogja magát koronáztatni.

Legtöbb dolgot adott mostanság a' Frantzia közönség' figyelmének a' Számkivettettek' állapotja, melyet különböző szempontokról néznek az emberek, aszszereént, mint kinek kinek gondolkozása hozza magával. Megirtuk közelébbi levelünkben, hogy a' Ministerek egyáltalában ellenzik azt, hogy a' Törvényhozó kamarák magokat ezen dologba avassák. Továbbá ugyan ők azt se akarják telyességgel, hogy a' Király maga *in massa* visszahívja a' Számkivettetteket, hanem csak lassanlassan most egygyiket, majd a' másikat. Végre abban a' tekintetben is külömbiséget akarnak köztök tenni, hogy kik számkivettettek a' Bonaparte' *Előáról* lelt visszajövelekor bizonyított magokviseletekért, kik pedig azért, hogy a' szerentsétlen XVI-dik Lajos Királynak megölettetésére voksoltak volt. Az elsőkre nézve úgy gondolkoznak a' Ministerek, hogy ezeknek engedheti a' Király a' visszajövetelt, de csak külön külön, és ha megigérik, hogy a' Király eránt hűséget bizonyítanak és magokat semmi ellenezéző próbatételekbe, nem avatják. A' mi a' második rendbelieket illeti, erőssítik, hogy ezekre nézve ekléppen nyilatkoztatta volna ki magát a' Király az egygyik Ministeri Tanátsban: „Hogy valamint Testvére megölettetésért eleiaten, hogy annak testamentomát

„betöltesse, senkin semmi bosszút állani telyességgel nem akart, és azt se akarta „megengedni, hogy azok a' kik annak „megölettetésére voksoltak volt, számkivettessenek: úgy azolta, minekutánna „ezeknek számkivettetésé törvényesen ki „mondattott, soha nem akart 's ezután „se akar oly jóvállást (projektumot) a' Törvényhozó kamarák' elejébe terjesztetni, „a' melly ezen kamarák által a' nevezett „számkivettettekre nézve egyszer kimondattott törvénynek visszavettetését illet. „e." — Minister *Desollesnek* a' volt ugyan ezen tanátsban kinyilatkoztatott vélekedése, hogy az állal, ha ezen Számkivettettek *in massa* visszahívattatnának, az idegen Hatalmasságokban is kedvetlenség gerjesztődhetne. De a' mellyek mind olyan tekintetek, hogy a' Számkivettetteknek időnként való és személyes visszahívattatásokat ellenzeni, éppen nem fogják. — Mondják, hogy minelőtte ezen fontos tárgy a' Követel' kamarájában elő fordult volna, *Decazes* és *Deserre* Ministerek, a' főbbeket ezen kamarának tagjai közzül, és az olyanokat, kiknek beszédjeikre a' többek is leginkább halgatni szoktak, a' Királynak és az egész Ministeri Tanátsnak részéről, előre tudósították volna.

Nem régen a' két *Seversek* departamentjében a' Plebánusok 's ezeknek Viharikusaik, nem akarták megengedni az eltemettetést a' Protestánsoknak, sőt még az olyan Catholicusoknak se', a' kik utolsó kenettel való élés nélkül haltak-meg. A' Préfektus tehát a' Polgármesterekre bízta

Május' 5-dikén kiadott rendelése által, hogy a' Polgári törvényes könyvnek 77-dik és 81-dik Czikkelyeit, 's a' Respublika' 12-dik esztendője' Prairialjának 23-dik napján költ Végzést, hajtsák végre, a' melly Czikkelyekben és Végzésben a' mondatik, hogy a' Papok és Vikariusok a' temetőhelybe való eltemettetést senkitől semmi fogás alatt meg nem tagadhatják. Mikor efféle törvénytelenségek előfordulnak, gy szoll a' Préfektus a' Polgármesterekhez intézett Rendelésében, nem kell a' törvénynek betöltetésével tétovázni. A' Polgármesterek' kötelessége, egy szóval, az, hogy a' holtaknak eltemettetését megparantsolják, 's a' törvényeket betöltessék.

Bresben hasonlóképpen nem rég' történt, hogy az ott őrizeten lévő katonának közzül egy Kapitány *Duellálásközben* megölettetvén, ezért az odavaló Papság néki az eltemettetést nem akarta megengedni, melyre nézve a' holt teslet tsak a' Polgári és Katonai Tisztviselők temették-el, közönséges halotti pompával ugyan, de a' Papságnak minden részvétele nélkül.

Az ellen a' Generális Donadieu ellen, a' ki 1816-han a' Grenoble' vidékein támadott népzendülésnek letsendítése által magát nagyon nevezetessé tette volt, kemény panasz érkezett a' R. Fő Prokurátor' elejébe, melly panasz, az akkori Grenoblei (most Calvadosi) Prefektust Montlivault nevű Gróft is érdekli. Summás foglalatja az ellenek való vádnak ez: A' Didier' öszszeesküvése' alkalmatosságával a' mondott esztendő' Májusának 5-dikére virradó éjjel, a' Grenoble környékein lakó parasztfok bizonyos nyughatatlanok által fellázasztódván az Országlószék ellen fegyvert fogtak vala. A' nevezett két Elöljárók tehát a' departamentet azonnal badi állapotban lenni kihirdették, 's egy Katonabiztosságot is neveztek ki, hatalmat adván néki,

hogy annak a' háznak lakosait, melyben Didier mogtaláltatna, azonnal kardra hányathassák, sőt azalatt Párisból Decretoriai Hatalmat vettek, melynél fogva Május' 9-dikén oly hirdetést adtak ki, hogy azon lakosok, a' kik magoknál valamelly lázszasztót vagy fegyvert eldugnak, magok Katonabiztosság' elejébe adattatnak 's házaik lerontatnak. A' Katonabiztosság mellé pedig egy Hadi Tanáts is adattatott a' végre, hogy azon személyekre, kik a' támadásban részt vettek, ítéletet mondjon. Ezen Hadi Tanáts még azon napon (Máj. 9-dikén) 21 személyeket ítelt halálra, kik között két, 18 és 19 testvér ifiak, és egy 16 esztendőös ifjú, találtattak. Kettőnek ártatlanságát azonban ezen emberek közzül, mindjárt az ítéletnek kimondása után, maga ezen Tanáts megesmervén, oly rendelést tett, hogy ezeknek megölettetése halasztódjék el. De nem tudják miből, felejdékenységből-é vagy pedig gonoszszágból, a' többeknek megölettetése után négy napmulva ezen ártatlanok is megölettettek. — Ezen panasz a' megölettetettek atyok', anyok', vagy özvegyeik' nevében érkezett a' Fő Prokurátor' elejébe. — A' Journal-des-Debats azonban keserves panaszszal hozza-fel a' nevezett Generális és Gróf ügyére nézve, hogy a' kik azon időben oly dolgot tselekedtek, mellyéri nékiek egész Frantzia Ország' köszönettel tartozna, 's a' mellyért akkor a' nevezett Gróf Statustanátsosságot, a' Generális pedig Lajos-keresztet kapott, most ekképpen vádoltatnak — 's egy félelmet és molskot nem esmerő Generális ellen (ezek a' nevezett Ujság' szavai) per indítatik."

Nagy Britannia.

A' Persa Nagy Követ megengedte nem régen a' velle lévő, Cirkassiai rablány-nak, hogy husznál több Anglus fő asz-

szonyságokat kitakart ábrázattal magához bocsáthasson, a' kik megvallják felőlle, hogy ha egy kevéssel sugarabb volna, nem csak szép, hanem nagyon szép aszszony személy volna. Nagy illendőséggel viselte magát vendégei eránt; tudott vélek szépen beszélgetni.

Május' 20-dikán fényes Követségi Udvarlások voltak a' Régens Princznél. Előbb a' Frantzia új Követet Marquis Latour-Mauburgot vezette Lord Castlereagh a' Princz' elejébe Követségi telyes hatalmú levelének bemutatására. — Fél óra mulva jött véghetetlen pompázással a' Persa Nagy Követ Mirsa Abul Hassan Chan is. Őtet a' Királyi Udvarba lett érkezőschor Hertzeg Montrose fogatta, 's azon szalába vezette, melyben a' több Követek előre özsze-gyülekeztek vala. Innen a' Fő Kamarás azon thronusos szobába vezette, hol a' Régens Princz a' thronuson ülve várta. Közelitvén oda a' Nagy Követ, a' Princz a' thronusról leszállott 's neki néhány lépésnyire elejébe ment. A' Princznek jobbja felől Lord Castlereagh, 's körüllette a' több Ministerek 's az Udvari egyéb nagy emberek állottak. A' Nagy Követ Anglus nyelven intézte beszédjét a' Princzhez, melyre ő Királyi Hertzeg-sége szokott kegyességgel felelt. Az ajándék, mellyet a' Nagy Követ a' maga Urától hozott; egy oldalszobába vala leté-tve; és állott: egy gazdag készületű kardból, egy emaillos arany piksishől, külömbkülömb nagyságú Raschimir Schálókból, drága szőnyegek-ből, jóféle gyön-gyökből, drága kövekből, a' Persiai Ural-gyónak képéből, 's egyéb effélékből. Ezen ajándékokhoz járultak még né-hány vállogatott szépségű Arabs Csödörök, mellyek az audientziai pompa alatt a' Királyi kastély Udvarán állottak.

A' Ministerek Május' 18-dikán neve-zetes tsatát nyertek-meg az alsó házban

az Ellenkező rész ellen. Tierney ezen napon tette-meg azon jóvallását melyhez jó ideje hogy készült, 's a' melynek sum-más foglalaja ez volt: Hogy ezen ház közönséges biztossággá által változván, vizsgálja-meg az Ország' állapotját. A' tárgynak nevezeteségére nézve rendkívül való sokasággal özsze-gyültek vala mind két rész' tagjai; 555-re telt a' jelenlévők száma; fontos beszédek fordultak elő va-lamint az Ellenkező úgy a' Ministeri rész-ről is. Végre voksolás vetett véget a' vetekedésélmek, melynek resultatuma, mint előre is tudni lehetett, a' lett, hogy a' Tierney' jóvallását a' többség visz-sza vetette; az ő pártfogóji 178-tzan, jó-vallásának ellenzőji pedig 357-ten voltak. — Nagyon megkülömböztették részint fon-tos részint vagdalódzó beszédjeik által magokat Lord Castlereagh és Canning. —

„Ezen jóvallás, így szollott Lord Castlereagh, egyenesen csak ellenünk Mi-nisterek ellen van intéztetve. A' mi en-gem' magamat illet, nem kívánnék Mi-nisteri helyyemen egy szempillantatig meg maradni, ha egyszer a' Fejedelem, ezen ház' és az Ország' bennem helyheztelett bizodalját, elvesztem volna. De nem félünk mi, én és Collegám, semmi meg-visgáltatástól. Ha a' Ministerek, mint a' jóvallást feltett Orátor Ur erőssíté, ily sok ideig ügyetlenül folytatták Mini-steri foglalatosságait: miért halasztotta a' tisztelt Orátor Ur a' maga jóvallásának megtételét ily sokáig? Miért szunnyado-zott mostanig? Ha a' mi Ministeróinkkel magokviselete, mellyet a' lefolyt hadako-zás alatt kimutattak, megvisgáltatik, méltónak fog az a' nemzethez találtatni. Azt mondja a' tisztelt Orátor, hogy Ministe-reinknek semmi plánumjok semmi syste-májok nintsen. Mi azt kérdjük tőlle, hogy hát az ő plánuma és systemája ezen jóvallással mitsoda? Nem egyéb, hanem csak az, mint nekünk látszik, hogy sero-

gével és követőivel egy nagy hadi parádét tartson. Emé' tisztelt Urak tova a' véllünk szembe lévő (a' Ministerekkel ellenkező) padon, tsupa Mahratt-összeszövetkezések valának, a' tisztelt Orator Ur' érdeme pedig abban áll, hogy, mint ezeknek vezérjek, a' Chaos-t (zürzavart) rendbe szedte. Most már csak annak meghatározása van még hátra, hogy a' tisztelt Orator Ur és barátjai tették-e a' házára nézve magokat érdemesebbekké, vagy pedig a' Ministerek?" — Végrezetre nagyon hathatós hangon megmutogatta Lord Castlereagh, hogy a' Fejedelmek mostani szoros összeszövetkezésének telyességgel semmi nyughatatlankodtató célzása nintsen; s a' Történetírás ennél szemébb összeszövetkezést soha elő nem mutathat. A' Fejedelmek fegyvert fogtak vala azért, hogy a' Frantzia revolúziót, s a' száraz Európai egyéb Országokra ez által kiöntetett pestist, megzabolázzák. De az a' céljok, hogy Frantzia Országot semmivé tegyék, soha se volt; sőt a' közönséges egyenlőség mértékének fenntartatása kívánnya azt, hogy Frantzia Ország azon hatalmas állapotban megmaradjon, melyre őtet a' természet helyeztette." — Lord Russell azt hozta-fel ellenvetésül a' Ministerek ezen utolsó szavaira, hogy észszerént, ha tudniillik, csak a' revolúziós Frantzia Országot akarták a' Ministerek semmivé tenni: céljokat telyességgel el nem érték, minthogy azok a' revolúziós princípiumok, mellyek ellen Burke oly buzgón tsatázott volt, most nagyobbban uralkodnak Frantzia Országban, mint valaha uralkodtak.

Büdöskö-füstölési-készület.

Valamint az Orvosok úgy a' Nemorvosok is jól tudják már, hogy melly hasznos orvosi erővel bírjon a' бүdöskönek göze, ha ahozalkalmaztatott készület' segedelmével a' test véllé füstöltetik. De éppen így tudva van az is, hogy az ezen füstöléshez kívántató készületet, vagy alkotmányt eddig csak Bétsből lehetett nagy köütséggel megvitetni, és hogy éppen ezen drágasága okozza, hogy oly módon el nem terjedhet 's oly számossá nem lehet, mint kívánható volna. Hogy tehát ezt hazánkban minden Orvosok lehető oltsón megszerezhessék, ezenel hívaladja az Alólírt, hogy egy idevaló Orvosnak igazgatása alatt, a' ki egy ilyen füstölő készületet maga is leghasznosabb következéssel tart, ilyeneket oly tökéletesen készítet, hogy a' Doktor Gales által Párisban feltaláltattatknál 's Doktor de Caro által az Austriai Státusokba általplántáltattatknál semmivel nem alábbvalók. Egy ily egész készületű alkotmányt arra, a' bepakkolást is belészámálván, Conv. pénzben 150 forint. Azon Orvos Urak, kik magoknak ezt megvitetni kívánnyák, járuljanak vagy az előltők esmeretes idevaló kereskedő házakhoz, vagy pedig frankozott levelekkel egyenesen magához az Alólírt-hoz, melly esetben néli, az elküldés' módját is, megírni ne terheltessenek. Minden ily készület mellé egy rajzolat, egy modella, 's a' felállítás', sőt, ha kívántatni fog, a' véllé való bánás' módjáról is, egy előadás, leírás, adatik. Pest, Május' 1-ső napján 1819. — Vogel S. A. Privilegiált Há-zibutor-Fabrikás.

Száz forint Conventió s pénzért adtak Váltó czédulában: —

Jun. 4-dikén 248 $\frac{2}{3}$ — 5-dikén 248 $\frac{2}{3}$ — 7-dikén 248 $\frac{2}{3}$ —

A marhahúsnak fontja, Bétsben, Juniusra, 18 krajtzárra határozatott.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Tekintetes Kis - Csoltói Ragályi István Ur T. Ns. Borsod Vármegyei Gróf Vice-Ispánja Május' 17-ikén letette számos Uraságoknak jelentésekben Miskolcra a' Magyar Theátrum talpkövét, 's ennek alkalmatosságával a' theátrum' czélzásáról tartott szép és gyökeres beszédje által sokakat felindított ezen nemzeti intézetnek felszégelésére. Adjon Isten Hazánknak sok olyan Vice-Ispányokat, a' kik sok ilyen nemzeti intézeteknek talpkövet tegyenek!!!

Pesten e' folyó hónap 1-sőjén a' Müller remek darabját „die Schuld“ adta elő a' Nemzeti Játzó társaság Kalona Ur fordítása szerint ezen czim alatt: a' Bűn.

Gróf Szlavniczai Sándor Vincze Cs. Kir. Kamarás Ur elvesztette Május' 31-dikén Budán a' maga kedves Hitvesét született Szapáry Anna Grófaszszonyt, Csillag-keresztes és Palotás Dámát, a' Budai Asszonyi Jótévő Egyesület' előülőjét, 's kormányozóját, minden jónak buzgó előmozdítóját, 's a' szegénységnek szánakozó gyámolítóját. Csak 56 esztendőkre terjesztette minden asszonyi virtusokkal tündöklő életét a' kegyes Grófné.

N. Hont Vármegyében Bath mező városában, a' melly 1774-ben is tsaknem egészen elégett vala, Május 14-dikén ismét szörnyű kárt tett a' tűz; 107 ház, 20 csűr, 's a' közel lévő szőlőhegyen 14 pincze lett hamuvá. E' nem vala elég, hanem a' pislogó tűz a' következett napon ismét lángot vetvén, újabbán 55 házakat tett hamuvá, 's ezekkel egygyütt a' R. Catholicusok' templomát is megemésztette.

Hasonló tsapás érte a' Posonyi Újságlevelék szerint ugyan N. Posony Vármegyében Május' 22-dikén éjtzaka Kuchel nevű falut, a' hol, mint gyanítják valamelly rosz hírben lévő embernek vigyázatlansága által egy tsürben tűz támadván, oly nagy sebességgel erőre kapott és elterjedett, hogy már a' 10-dik ház égett mikor az emberek a' mély álmából felébredtek, 's alvó ágyaikból felszökődvén, nem holmieknak hanem tsak életjeknek megtartásán iparkodtak, 's úgy, mint feküdtek minden öltözet nélkül az utzára kifutottak. 116 ház, 52 csűr, sok jármos és fejő marha 's szántóvető készület hamuvá tétetett. Hogy az egész falu a' tűz prédájává nem lett, leginkább N. Posony Vármegye Perceptorának Zeicz József Urnak köszönik, hi a' szomszéd faluból többet magával oda szaladván, 's Kolman János Káplány Urnak segédelmével az embereket az oltásra buzdította. Emberek is égtek oda. Egy anya a' fiával és leányával megfűlladott. Egy 14 esztendőös leányzó, midőn egy udvaron az attyát szívszakaadvá kérné, hogy életét ne tegye-li a' veszedelmének, 's utána az égő házba is beszaladott volna, ott lerohadván, maga özszeégett. Egy harmadik házban is özszeégett egy tju. Het ember oly sebeket kapott, hogy utolsó Szentséget adtak nekik, 's keves reménység van életbenmaradásukhoz. Melly szerentsétlenek legyenek ezen föld lakosai, megítélhetni alból, hogy tsak annyi ideje, miolta már egyszer elégték, hogy még fel se' épültek egészen, 's most újabbán elégték.

E r d é l y.

Kolosvár Május' 25-dikén.

A' szép mesterségek jöttek a' városba, a' szív felemelésébe, az indultak a' városnyába, 's a' szenvedőknek passziókat...

itására, tagadhatatlan. A' muzsika bá-
joló hangjai, szelid és kellemes lágysá-
got öntenek annak indulataiba, kit kü-
lömben a' természet komloyabbá 's társa-
ságtalanabbá alkotta, 's kiderítik homlo-
ka ránczait. Az orgonának 's velle ele-
gyedett éneknek ömlédezése 's a' *Haydn*'
teremtő lelkének *Teremtése* egyformán
emlik lelkünket 's egész valónkat fel-
sőbb Sphaerákba 's a' Teremtőhöz. —
Hazánk figyelmét 's egész szemerányát
a' nevelésben mind eddig csak a' mélyebb
's felsőbb tudományokra függeszté, —
's igen helyesen is, a' mennyibe mindég
ezeké az elsőség, — mostan pedig a'
felébredt hazafi Lélek, meghatva a' szép
mesterségek' bájoló hevétől, hódol a' Mu-
zsáknak, 's rendre emel nékik' oltárokat.
Hazánkba mind ezek közt a' Muzsika áll
még a' tökéletesülés' leg alsó főgán; va-
lának ugyan némely nagyobb városaink-
ban jelesek is; de ez még nem tevé, hogy
az újabb felsőbb muzsika Hazánkban kö-
zönségessé lenne; azomban régi egy-
ügyü énekeink, mellyek ez előtt csak két
tizeddel is oly igen érdeklék szívünket,
nem elégítik ki többé finomult érzemé-
nyeinket 's puhultabb indulatainkat. Ér-
zék ezt Hazánknek elsőbbjei, 's vezérci-
tetve a' hazafi Lélektől, igyekezeteiket, egy
oly Intézetnek felállítására szentelék, mely
által a' nemzeti muzsika 's Opera a' tö-
kéletesülés azon pontjára emeltessék,
mellyen a' több mivelt nemzeteké áll, 's
Játékszíni énekeseink itt nyerjék mint egy
muzsikai neveléseket 's himívelődéseket.
Nagyjaink vetekedének a' kívántató áldo-
zatok tételében, 's hogy e' nemes Intézet'
felsegállításában mentől többen részt ve-
hessenek, kevés idő alatt két Játékot adá-
nak e' hazafi célra, itt Hazánk fő váro-
sában, a' Gróf Rhédei László Ur Játék-
színjében. Az első vala *Zrinyi Mik-
lós*, mellyet a' koszorus *Körner* kidol-
gozása szerént helyesen eltalálva fordított

Mélt. *P. Horváth Dániel* Ur, 's még helye-
sebben játszá a' Nagy Hazafit a' Nagy
Zrinyi személyében. A' második Játék
(Május' 17. dikén) vala *Hunyadi Má-
tyás* érzékeny Vitézi Játék 4 Felvonás-
ban, mellyel csak tavaly ajándékozá meg
nemzetünket *Weidman* Bétsi Szín-Játszó,
's most idősbb Gr. *Teleki Ferentz* Ur
fordított. A' Játéknak egész előadása re-
mek volt 's a' Nézők elragadtatva, mind
a' Játékban elomlott hazafi Lélekről, mind
az előadás kellemeitől, a' legtellyesbb
mértékét érzék az örömnök. Mind egy-
gyik játszó egyformán osztozott ugyan a'
ditsőségben 's minnyájan említést érdem-
lenének; de a' rövidség csak a' főbb sze-
mélyeket parantsolja említeni, mint kik
leg inkább emelék remek előadásokkal az
egésznek betség. Gr. *Csáky József* (Hunya-
di Mátyás Magyarok Királya), — Gróf
Teleki Ferentz (Zápolya Imre Fő Hadi-
Vezér), — Gróf *Bánffy Dénes* (Álái
György), — *P. Horváth Dániel* Ur (Roz-
goni), *Deáki Sámuel* Ur (IV-dik István
Moldovai Vajda), Gróf *Csáky Józsefné*
(István Vajda Felesége), — B. *Vessé-
nyi Polixena* (ezeknek Leánya), — 's
Gróf *Bethlen Ferentz* (Berengai ifjú
Moldovai Hertzeg), — kellemesen lepék
meg a' nézőket 's mesze felyül haladák
a' leg mérészebb várakozásokat is. — E'
két Játék Jövedelme tetemesen segíté az
Intézet töképenzét. —

Háromszori Hála a' felserkent hazafi
Léleknök!!! Melly édes reményekre ha-
talmaz, 's melly fényes 's szerentsés jö-
vendővel biztat ez minket!!! —

L i t e r a t u r a .

*Oesterreichs Tibur, oder Natur- und
Kunstgemälde aus dem österreichi-
schen Kaiserthume; mit Beyträgen
von Josef von Hammer, Schultes,
Tralinnik, v. Berzeviczy, Eissl,*

Mitterdorfer etc. etc. Herausgegeben von Franz Sartori, mehrerer gelehrten Gesellschaften Mitglied. Mit vier Kupfern und einer Vignette. Wien 1819. bey Anton Doll.

Szerentsés gondolatja volt az Kormányszéki Titolnok Dr. Sártori Úrnak, ki magának ezen munkái által: *Vaterländische Blätter, Naturwunder, Länder- und Völker- Merkwürdigkeiten, Reise durch Innerösterreich; Mahlerisches Taschenbuch*, az Ausztriai Birodalombéli Litteraturára nézve nagy érdemeket szerzett, hogy közelebb az itt utól említett munkáját hat esztendőök lefolyása után *Tibur* név alatt Medéa hájoló erejével ujítsa meg. Melly feltserelésnek igéző szépsége nem egyedül a' tizm megváltoztatásában áll, hanem a' hajdani úgy neveztetett *Mahlerisches Taschenbuch* mind külső formájára mind belső érdemére nézve mintegy ifjui erőben jelenik meg. Hogy a' tizm jól választatott, az előbeszéből ide kivett költői festés bizonyítja. „Itt (Tiburban) még „most is tátott torokkal áll a' Neptun barlangja, itt lövellik a' vizet a' Szökőkutak, itt tajtékzik az Anio, itt langyán „lengedez a' szellő, itt tiszta a' levegő, itt „a' leg szebb élő fák árnyékai fogják be „a' helikoni ligetet, itt a' leg kedvesebb „illatú virágok ékesítik a' legpompásabb „gyepszönyeget. Ezek a' víz esések, ezek „a' kősziklák, ezek a' tsendes lejtők, ezek „a' setét mőhval fedett ligetek, ezek a' „vidám dombok, a' madarak Concertje „ik, ezek a' barlangok és üregek, ezek „a' Templomok, Győzedelmi-kapuk, Em „léljelek és majorok, és ez az Anio melly „a' Horátz énekeiben mindég foly, ezek „azok azt igéző szépségek, mellyek hajdani Romát Tiburba tsalogatták.“ Ausztriának is vagynak pompás barlangjai és Salzának, Traunak a' Dunának és az Al-

bisznak is vagynak vizesései, Ausztria déli részén is megerem a' Narants és a' Gesztenye, Magyar Ország szőlő hegyein a' víg élet mosolyog, Tyrolnak, Stiriának és Karinthiának is vagynak hegyei és kősziklái, Venetzia és Lombardia vidékei Amphiteatrumokat, Porticusokat, Templomokat és majorokat mutatnak, hol hajdan Romaiak laktak.

Minckutánna ezen nevezetet kivilágoztatottuk, fel vesszük magát az Ausztriai Tiburt. Az előljáró beszéd előtt van mint véd-oszlop M. Gr. Saurau Fő Kancellariushoz, ki született Stájer Országi, egy ajánló levél intézve, kinck mint ugyan tsak Stájer Országi, hódol a' Kiadó; ahoz a' tanult Status emberéhez, ki Horatziussát mind addig 'sebjében hordozta, mig annak értelmét tökéletesen ki nem merítette. Mint a' Tibur elcjét az ő neve: úgy ékesíti kő mejjképe az Ernstbrunn Park-jának elcjét, a' mellyen három festő Levelek az Ausztriai Tibur Propyléait rajzolják. Hammer Ur fogja leírni a' Sinzendorfi Hertzegség Tiburját annak mulató és gyümöltős kertjével, és Márvány Oszlopaival, Festésével és a' növevények, kő, és mesterség gyűteményeivel; Oszlopaival és Obeliskusaival, Prometheusával és Isisével.

Az után következik az Ausztriai Tiburban a' Hygeá Templomának, a' Marienbadi ásványos vizekben és ferdőkben a' Nymphák szent barlangjainak leírása. Az elsőnek sok ideig esmeretlen, de most igen nagyra 'betsüitetett Nymphája több izben vetekedik Egeriával a' Ferentz forrás a' Nymphájával — A' Gaststeini ásványos fürdőben (mellynek vidékét Itéli-széki Tanátsos Mitterdorfer Úr írja le) a' kősziklák torkából foly az élet'ifjító forrása, és Carlsbad mindég meg tartja régi hírsét, midőn az, mint Britanniának régi gyógyító forrása a' Statusok Véd Isteni-

nek (Minervának) különös oltalma alatt áll, a' kinek papjai gyakran öszve gyűlnek a' forrásnál, hogy a' magok és a' Státusok' egységben való maradásáról tanátskozzanak.

Doctor Szartori Ur a' maga Carlsbadról különösen kiadott Zsebkönyvéhez egy földaléket fog ragasztani, mellyben tudósítást tesz azokról a' Politicusokról, Fő hadi vezérekről, Tudósokról, és más rangjoknál 's neveiknél fogva megkülönböztetett vendégekről, kik a' földöt az utolsó esztendőben meglátogatták, és arról a' nevezetes Salak-kőről (melly a' meleg földökben, különösen a' Carlsbadiban a' vízzel fel buzgó, 's le ülepődő fővényből lesz) mellyről már Szolinus is a' brittusi meleg források leírásában emlékezik. *) A' Horátz Tiburjában lévő Neptun barlangjának megfelel az Ausztriában a' Duna Örvényének és Forgásának (Scylla és Charybdis) világosító leírása, Bavarus Udvari Tanácsos és Professor Schultes Urtól, és mint az Olasz Tiburból láthatni az Apennineket, úgy innen a' Karpatusi és Norisi Alpeseket, a' mellyeknek ritka természeti tüneményei, úgymint felhőszakadásai és vízáradásai, az elsőben (Berzezi Ur által) ennek Cretinói, a' másodikban (a' Kiadó által) környülállásosan le vagynak írva. Az Alpenen magasán nőtt fenyődiókmellett zöldellik az Ausztriai Tiburban az Egyiptomi szilyafa, mellyet Ragusában. Báró Locella talált fel, és a' mellyet Custos Trattinik Ur ajánl az Ausztriai Császárság lakosinak mint olyan plántát, melly ott is tenyész. Az építő mesterségi gyűjteményre nézve meg jelennek az Ausztriai Tiburban, Gazdaság-béli Igazgató Eissl Ur által a' Schöngra-

*) Fontes callidi opiparo exculi ad usus mortalium Quibus fontibus praesul et Minervae numen, in cuius aede perpetui ignes nunquam cadesunt in favillas, sed ubi ignis tabuit, vertitur in globos saxeos. Sollinus, cap. XXIV.

beni Templomnak különösen figyelem-tességet érdemlő kifaragásai, mellyről a' Vaterländische Blätter nevű Ujságban tett első nyilvánosságos tudósítást, és a' mellyben azt a' Niebelungok idejéből való emlékejelnek gyanítja. Bizonyosan sokkal közelebb jár az igazsághoz az itt meg próbált építőmesterséges magyarázása ezen ritka és a' Templariusok idejéből való épületnek, a' kik birták az ide fél órányira fekvő Dittersdorfot. Ezen Symbolicus faragások környülállásosan kimagyaráztattak Hammer Ur által a' Templariusok titkos tudományából ilyen című munkában: *Mysterium Baphometis revelatum* (Fundgruben des Orients VI. Band); ohajtani lehetne hogy ezen hiányos jegyzések, Hertzeg Liechnowsky pompás munkájában, még minnek előtte ezen közép századokból az idő viszontagságai és az ellenség fegyverei között szerencsésen megmaradt tudomány és mesterségbéli régiségek egészen semmivé lennének, valamely tökéletes magyarázat által pótolhatnák ki.

Valamint végre a' Római Villákban nagy emberek képeire talál a' Vándor, úgy az Ausztriai Tiburnak két rejtkeiben is a' Hermann és Jacquin Biographiák találtatnak mejjképek gyanánt, mellyeknek utóbbika Dr. Raimann Ur halotti beszédéből vétetett, melly olly céttel 's erővel telyes, mint a' plánták, mellyek a' Boldogultat életében környül vették.

Az Ausztriai Tiburról való jelentősünk befejezéséül, annak hosszúság folyamatot és nevedést kívánunk, 's ohajtjuk hogy mind maga a' Kiadó, úgy minden benne dolgozók munkájokra Horátz Verseit alkalmaztathassak 's kívánságának bételleyesedését megérjék.

Tibur Taurisco positum volono.

Sit meac sedes utinam senectae.

Hor. I. 4.